

AMUTRA

T.T.A.

"TRAMPOST"

MEDEDELINGSORGaan

NUMMER 15. (2° jaar - 3)

DECEMBER 1968.

MAANDBLAD van de "Vereniging voor het Trammuseum" Schepdaal
Verantwoordelijke Uitgever: "AMUTRA" Wielemans-Ceuppenslaan,
nr 47 te Brussel 19. De redactie wordt waargenomen door
Roger Bastaens, Kerkendijk, 1, Borgerhout - Antwerpen.

Het ogenblik waarop U, beste vriend-lezer, dit bladje in uw
brievenbus zult aantreffen, zal het Kerstfeest en de
Nieuwjaarsviering niet ver van ons meer zijn. Het past dan
ook U allemaal met vrienden en familie, van harte een
vredevol Kerstfeest en een gelukkig en voorspoedig
Nieuwjaar toe te wensen. Moge geweld en tegenspoed U
alleen vreemd zijn in 1969, en vreugde, gezondheid en
innerlijke vrede uw deel.

1968 bracht ons in België de kennismaking met volgende
nieuwe of herboren tramlijnen in Brussel :

18 - 19 - 32 - 44 - 55 - 62 - 75* - (90) - 92 - 94 -
101 - 102 - 103.

Reiswegveranderingen ondergingen: 35 - 45 - 93.

Van het toneel verdwenen - zeer tot onze spijt overigens -

1 - 2 - 4 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 - 11 - 13 - 14 - 16 -

40 - 60 - 75 - 88 - (90) - 91. (15 - 74 - 56 ..)

* Lijn 75 ontstond op 12 december 1967.

Bij dezelfde hervormingen, maar reeds in 1967, verdwenen
de tussen haakjes geplaatste lijnen. (of reiswegverandering)

De Puurtspoorwegen schaften af:

in Brussel: lijnen Ni en L. (Londerzeel) Ook lijn D
verdween virtueel, maar tijdens de spitsuren kan men deze
lijn nog zien tussen Brussel en Eizeringen;

in Antwerpen: het restant, zijnde lijnen 61 doorstreept en
63, verdween. Meteen werd een punt gezet achter 60 jaar
elektrische tramuitbating in de stad en provincie Antwerpen.

Henegouwen: Deze provincie boekte de grootste verliezen:

lijnen 81 en 84; - 49 - 50 - 52 - 53 (- 54 - 55)

68 - 73 - 75 - 76 -

Wat overbleef van de STIL (ex L.S.) verdween eveneens.

Het stadsvervoer van Antwerpen, Gent, Charleroi en Verviers
onderging geen wijzigingen op tramgebied.

Voor 1969 wordt helaas voorzien in de afschaffing van
de nog bestaande lijnen 1 - 3 en 6 Verviers, en 3 Gent.

Verder NMVB: V - R - S (groen-wit) E - D -

2 - 7 - 9 - 41 - 43 - 65 - 66 - 78 - en gedeeltelijk lijn

2 van de Kust. Op de MIVB komen we later terug, wanneer de
juiste afschaffingen met zekerheid kunnen medegedeeld
worden.

TP blz 2.3.2 (2° jaar nr.3) - december 1968.

NIEUWS VAN DE VERSCHILLENDE BEDRIJVEN:

NMVB: NAMEN: Op 27 nov. 1968 vertrok de ahw 19220 uit de Elboistraat naar de Grotten van Han. Dezelfde dag nog werd hij op het Dorpsplein van Han afgeladen.

T.T.A en ANTWERPEN: Het aanhangrijtuig nr 19568 werd reeds op 22 mei 1968 naar de TTA overgebracht, uit Antwerpen. Bij de TTA wordt het aangewend als buffetrijtuig op de lijn.

BRABANT en KUST:

We hebben tot op heden niet het vervoer gemeld van de tot bijwagens omgebouwde type N rijtuigen, volgende nummers:
10455 vertrok op 10 mei 1968 naar Oostende (en werd 19710)
10445 op 7 juni 1968, (en werd 19711); 10434 op 21 juni 68, (en werd 19712)

- Het standaardrijtuig 9778 (ex. Antwerpen) kwam op 2 december 68 te Middelkerke in aanrijding met een kamion. Er was grote schade. Het ingebeukte rijtuig verscheen op de TV.

- De tram van de lijn D, die op 13 nov 1968 om 17.35 van de Ninoofsepoort naar Eizeringen vertrok, had aan de hekte Bettendrië a een aanrijding met een kamionette. Er was slechts stoffelijke schade. Het rijtuig was S 9753.

Henegouwen:

Het ongeval op lijn 90, op 5 juli 1968, waarvan we melding maakten in TP nr 9-10, blz 2, gebeurde met emr 10247. Ondertussen had in December een aanrijding plaats op lijn 92, waarbij brand ontstond. Zogauw ons dit mogelijk is zullen meerdere gegevens worden verstrekt.

In Anderlues werd emr S 10245 HERNUMMERD in 41006.
In La Louvière werd S 9751 HERNUMMERD in 9979. (medeged H.F.)
Naar verluidt zouden de rijtuigen 10499 en 9769 eveneens hernummeringen zijn van andere rijtuigen. Juiste gegevens ontbreken. We trachten de juiste toedracht te achterhalen.

=====

Uit de Hoofdstad - MIVB:

De kranten van 29 nov. maken gewag van een bestelling van 10 nieuwe PCC rijtuigen voor Brussel. Daarenboven ook nog 21 bussen, die bij de reeds vroeger bestelde 42 eenheden, een nieuw in dienst te stellen aantal van 63 bussen vertegenwoordigt. Men denkt eveneens aan een bestelling van een reeks gelade PCC rijtuigen, van het type 7501.

--Vanaf 26 nov. werd ma-vr na 20 uur, éémansbediening ingesteld op de lijnen 52 en 55. Op lijn 39 gebeurde dit op 20 dec. 1968.

Andere lijnen zullen weldra volgen, o.a. 103.

-- Op 13 nov. 68 stonden in de stp Woluwe de volgende rijtuigen, ontdaan van alle dienstbaarheden, voor sloping terzijde.
1139 - 1174 - 1280 - 3423 en 3428.

- In de Brusselse straten verschenen verder de omgebouwde rijtuigen van de serie 1600 : 1608-1609-1610 en 1611, deze laatste twee echter zonder bijwagens, de andere met bw resp. 608-609.
Naar verluidt zouden thans geen rijtuigen meer worden omgebouwd!

- In de Koningsstraat, langsheen het Park bestond sinds vele maanden een omlegging van de tramlijnen wegens de Metro-aanbouw. Daar zijn de werken thans zo ver gevorderd dat de tram lijnen (92-93 en 94) hun normale weg weer benuttigen sedert 2 december '68.

--Het rijtuig 1291, dat voorkomt in de recent in Brussel gespeelde film "La Bande à Bonot" werd in de nacht van 29-30 nov. 68 van Ukkel Kalevoet overgebracht naar Leuven, waar het tussen de andere daar geplaatste rijtuigen in bewaking werd gesteld. In de genoemde film reed dit rijtuig op lijn 31, wat ook, op Bonot's tekst op het kopbord. (Deze combinatie heeft al met de naam)

- Hierbij zij echter aangemerkt dat op onze lijsten de 1291 voorkomt als het voorste gedeelte van het huidige emr 4023. Wie van onze lezers kan hier opklaring brengen?
- Enkele tijd geleden reeds werd het rijtuig 1978 overgedragen aan een Nederlandse Vereniging: Stern.
- De MIVB is voornemens de lijnen 39 en 41 op een eigen bedding te brengen, in het midden van de A. Madoulaan te Stokkel. De eigen bedding ligt er nu aan de zijkant van de laan.
- Volgende PCC rijtuigen werden van rubberranden omheen de filmkast voorzien: 7000-7011-7015-7019-7018-7025-7027-7036-7049-7013 en 7020. De volgende rijtuigen kregen alléén aan de voorkant deze rubberrand: 7039 en 7136.
- Pcc 7109, 7105 en 7130 zijn terug op de straat verschenen na geschikt te zijn gemaakt voor automatische stroomonderbreking bij doorrijden van een onveilig sein in de tunnels. Aan de bovenkant van de middenste voorruit kan men een oranjekleurig lampje bemerken. Op te voorzijde tussen het wagennummer (bv 71*05) werd een knopje geplaatst waarvan het doel ons nog onbekend is. Tevens zijn deze rijtuigen voorzien van een pantograafsbasis.
- Op lijn 55 verschijnen nu tijdens de spitsuren ook 4000 emr's
- Deze treft men ook aan op lijn 32, sedert september 68.
- Lijn 90 wordt meer en meer met PCC bediend. (zaterdag)
- Pcc 7109-7105 en 7130 kregen eveneens zes lichten aan de achterzijde, gelijk 4000 en emw 9000.
- De bovenleiding werd verwijderd van de lijnen 9, tussen Ribaucourtstraat en Zuidlaan, langs de Beurs; en 88 tussen de Beurs en de Handelskaai.
- Op 13 nov. 68 was een PCC in dienst op lijn 101. Kan iemand het rijtuignummer mededelen?
- Ondertussen is men ook begonnen met het bouwen van de Metrotunnel tussen het Queteletplein en de Kruidtuin.

 Uit de Scheldestad: MIVA:

- In de namiddag van 19 okt. reden op lijn 3 PCC wagens met de film "SPORTPALEIS" vooraan, terwijl achter en opzij 3 gefilmd werd. Voor-en achteraan de blauwe ruit van de éénmansbediening! Een primeur voor lijn 3, ter gelegenheid van de matinévoorstelling van de Wiener Eisrevue in Sportpaleis.
- De brug (E 3) over de Jan de Voslaan, ten behoeve van de lijnen 4-12 en 24 werd voor de tram opengesteld in de richting KIEL op vr 22 nov. 68, terwijl de richting stad in gebruik genomen werd op di 3 dec. 1968.
  - Op do 14 nov. reed lijn 10 voor het eerst over de E 3 brug aan het Foorplein, in de richting van de stad. Richting Deurne werd in gebruik genomen op di 19 nov 68.
  - Van alle bruggen over de E 3 Ringlaan waarbij de tram betrokken is, is enkel het wegdek richting stad van de Stenenbrug nog niet in dienst. Lijn 24 rijdt hier nog op enkelspoor, maar het einde der werken is hier ook in het zicht. Mogelijk komt nadien nog een geheel nieuw te bouwen brug over de E 3 Singel aan het nieuwe station Berchem. Zie daaromtrent "Het stond in de Sterren"
  - Sedert ongeveer een jaar is een nieuw systeem van ophanging van de bovenleiding beproefd aan het RTT gebouw van de Lange Nieuwstraat een bij de brug van de Draakplaats.
  - De wisselverbinding tussen de lijnen 10-11 en de ex lijnen 1 en 18 aan het voormalige Jeugdtheater werd weggenomen en met kasseien dichtgelegd. Dit betekent dat tramverkeer niet meer mogelijk is op de Italialei, richting Noord-Zuid.
  - De tweede reeks Fiatbussen is in aflevering. De 550 kwam op zo 15 dec. toe. De eerste van de 2° reeks was 544. Ze kwamen in dienst o.a. op lijnen 18-20-23.
  - Op do 21 nov. 68 werd de eerste Fiat (501-530) op lijn 9 gezien.

- Op 20 nov. werd emr 327 uitzonderlijk gezien op lijn 1.
In de tweede helft van november werden spoorvernieuwingen op lijn 4 doorgevoerd in de bocht Kouter(22.11) en nadien vanaf de Schouwburgstraat tot wissel Ketelbrug, spoor richting station. Nadien kwam lijn 2 aan de beurt, en wel de bocht Oude Houtlei, en verder de sporen tot Onderbergen. (richting Arsenaal)
Ook kwam een nieuw spoor voor lijn 2 over de Rekolettenbrug, richting Station.
- emr 356 had op lijn 2 een aanrijding met een auto aan de Galgenberg. Dit gebeurde op 23 nov. Vertraging: 30 min.
- Om 9.55u. op 25.11 rukte een kraanwagen de bovenleiding af aan de Magerstraat (Stp) Lijn 2 viel hierbij stroomloos. De wagens van lijn 2 keerden terug in de stelplaats. Euvel hersteld om 11 u.
- Diezelfde dag brak de bovenleiding op het Maria-Hendrikaplein, en viel op de grond. Er ontstond echter geen kortsluiting. Tussen 13.20u. en 14.00u ontstond er een verkeerschaos van jewelste! De rijtuigen van de lijnen 2 en 10 reden na vastlegging van de wissel Albertjaan, achteruit tot aan Kino Rex, en dan terug vooruit het goede spoor op. Lijn 4 keerde op de Elisabethlaan terug.
- Emr 306 dat onttakeld werd om o.m. 307 van wisselstukken te voorzien, wordt terug hersteld. 306 was bijna gans onttakeld.
- 375 en 380 zijn uit de loods verdwenen, we weten niet waarheen.
- Op 29.11 viel het onderstation van de stelplaats uit. Lijn 2 keerde aan het V. Arteveldeplein terug. Lijn 20 werd niet gehinderd omdat de stroomonderbreking zich voordeed van 22u. tot 22.30u, en lijn 20 om 22u de dienst staakt.
- Emr 363 werd op lijn 1 bij botsing betrokken, 360 wordt herschilderd, 344 is in herziening, 321 reed uitzonderlijk op lijn 4 op 6 dec. 68. Op 8 dec was er een spoorstaafbreek op de Rozemarijnbrug, richting stad. Trams mochten doorrijden à 5 km.u. De volgende dag werd de breuk gelast.
- Op 9.12 ontspoorde 334 op lijn 4, aan het beruchte punt Flandria-Palace. Daar alléén de voorste wielen ontspoorde, kon door achteruitrijden terug in de sporen gededen worden.
- Op 10.12 :zelfde de korum maar met 356 op lijn 10, om zes uur 's morgens. 356 vond echter zonder hulp de weg terug, zoals 334 de dag voordien. Even later een gelijkaardig geval met 345 op lijn 4. Het rijtuig ontspoorde en kwam tegen een boom terecht, net eender als vroeger al emr 343.
- 345 ontspoorde om 6.17u, en was terug in de sporen gezet om 6.45u. De trams keerden zoals hierboven reeds beschreven.
- Zou Sint Niklaas nu echt geen nieuwe wissel kunnen brengen? Hoeveel kost een wissel? En hoeveel een slachtoffer????
- Er gebeurden hier ZES ontsporingen op enkele weken tijd!
- Op 16.12 te 15u.20 werd emr 351 door 319 naar de stelplaats gesleept. 351 had verbrande motoren.

*****
HET * STO*ND * IN ** D***E * * * * S*TERREN*****
*****

*HET NIEUWSBLAD van ma 2 dec 68, blz 6 brengt een reportage over de aanstaande werken aan het Montgommeryplantsoen. Opgelucht met een foto van de makette over te bereiken toestand en een vergrote tekening naar plan, van het kruispunt. Interessant!

DE ZEEWACHT Van Iseghemlaan, 40, Oostende van 9 aug. 68 bracht een foto met verslag van twee trams, rijdende in dezelfde richting, en toch met elkaar in botsing komend! Wie deelt de nummers van deze rijtuigen mede? Het ongeval gebeurde in Raversijde, omstreeks 9 aug. *****

*De "GAZET VAN ANTWERPEN" van wo 11 dec, stadsuitgave, brengt een twee kolommenreportage met foto en plantekening van een aan te leggen Pré-Metrostation aan de Groenerhoek, met aansluitend hierop, een trambrug over E 5 bij Berchemstation. De kommentaar van de schrijver is echter onbegrijpelijk! Spijtig! Wij komen hierop nader terug, volgende maand.